

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Til Elises Søster. (Ved liden Dideriks Vugge) Til Professor Sverdrup (Ved liden Regines Kiste i Dimmelugen) Til Frigges Recensent

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Til Elises Søster. (Ved liden Dideriks Vugge) Til Professor Sverdrup (Ved liden Regines Kiste i Dimmelugen) Til Frigges Recensent", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1812_194-intro-shoot-idm102.pdf (tilgået 18. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

“Til Elises Søster”

Grundtvigs følelser og forlovelse

Allerede titlen angiver, at der er noget på spil. Digtet er tilegnet en søster til en navngiven person – ikke til denne person selv – og anledningen er en lille dreng i en vugge. Det virker, som om Grundtvig hellere ville vise drengens moster opmærksomhed end rette den mod den spædes moder. Diderik var nemlig søn af hans første større, men uerklærede kærlighed, Bodil Marie Elisabeth Blicher. Kort tid efter at hun i foråret 1804 havde forlovet sig med Poul Egede Glahn, rettede Grundtvig en del af sine længsler mod lillesøsteren, Lise eller Elise (Rønning 1907, 1:1, s. 103-107). I 1811 forlovede Grundtvig sig med Lise, der egentlig hed Elisabeth Christina Margaretha, og de blev gift i 1818.

Første strofe rummer en forsikring til barnemoderen om, at det er Lise, der nu er genstand for Grundtvigs kærlighed. Han er “Lises Kjæreste paa Jord” (s. 220).

Men der havde været forhindringer på Grundtvigs kærlighedssti. Opholdet på Langeland (1805-1808) som huslærer for Karl, søn af Constance og Carl Frederik Steensen-Leth, kan i denne sammenhæng betragtes som et intermezzo. Der var han begyndt at sværme for sin arbejdsgiver, Constance, et forhold, der hos ham gav anledning til hjertesuk, digte og den begyndende asarus, men ikke andet (se indledningen til “Om Asalæren” (1807), afsnittet om den forelskede huslærer). Så tidligt som i en dagbogsoptegnelse fra 10. september 1806 havde han skrevet: “Gaaende paa [Forstandens jevnere Vej] maa Jeg vel kalde det en Lykke, at min Kærlighed var ulykkelig, siden den gjorde Mig virksom, og bidrog til mine Kundskabers Forøgelse” (*Dag- og Udtogsbøger* 1, s. 383).

Bodil Marie og Poul Glahn var blevet gift i 1808 og fik sønnen Diderik den 28. juni 1811. Lise og N.F.S. blev forlovet sidst i september 1811 – efter at Grundtvig endegyldigt havde opgivet sine sværmerier for Constance Leth og i et fødselsdagsdigt til hende 11. april 1811, “Til en Veninde” (trykt i *Saga* 1811, s. 94-99) havde erklæret sig for at være hendes ven og ikke andet (se også Rønning 1909, 2:2, s. 3 f.).

Krise og omvendelse

Digtet kan ses som led i den digteriske og teologiske udvikling, som Grundtvig havde været igennem i det foregående år. Hans omvendelse til en bibeltro kristendom på luthersk grund skete i krisen ved juletid i december 1810 og de første forårsmåneder 1811 (se herom fx i indledningen til “Farvel. (Til min Ven F. C. Sibbern)” 1810 eller til *Nytaarsnat*, 1810). I tilegnelsesdigtet til faderen i *Nytaarsnat* skriver han bl.a., at han fra nu af kun vil bruge sine digteriske evner til gavn for kristendommens udbredelse. En tilsvarende formulering har Grundtvig i digtet her, strofe 1, lin. 3-4.

Dåbsdigt med forpligtelser

Anledningen til digtet “Til Elises Søster. (Ved liden Dideriks Vugge)” er den lille Dideriks dåb. Det er ved dåben, at barnet navngives, og “Vuggepenge” (strofe 2) gives som faddergave til barnet (eller dets amme). Men selv om der er tale om en familiebegivenhed, formår Grundtvig at gøre størstedelen af indholdet alment og samtidig redegøre for sin tanker om kristen børneopdragelse.

I strofe 2 når Grundtvig frem til selve navnet Diderik og fører hermed digtets genstand ind i billedet. Navnet tolkes ikke symbolsk. Barnet er nemlig opkaldt efter sin afdøde morfar, præsten Diderik Nicolai Blicher. I øvrigt fik også Grundtvigs ældste søn, Johan, i dåben navnet Diderik efter sin morfar.

*Navnet Diderik var populært i 1810'erne. Dette kunne bl.a. skyldes, at faderen til den første oldenborger på den danske trone, Christian 1., hed Diderik (den Lykkelige). Han var greve af Oldenburg og Delmenhorst.

Romantiske digtere kunne hævde, at det guddommelige kunne anes overalt: “I Sole, i Violer, / I det Mindste, i det Største”, som digteren Adam Oehlenschläger havde skrevet i “Guldhornene” (Oehlenschläger 1803). I modsætning hertil mener Grundtvig, at man ikke tidligt nok kan begynde at indpode kristendommen og tanker om det guddommelige i børnene. De skal tidligt lære at forholde sig til såvel det konkrete som det

abstrakte. Fadernavnet gøres således dobbelt, idet dele af den himmelske faders domæne beskrives ved hjælp af den biologiske faders naturlige sfære: den fædrene gård med alle dens kendte og fortrolige beboere (strofe 11).

*På Grundtvigs tid hørte der landbrug til alle præstegårde, der ikke lå i de større byer. Præsterne levede blandt andet af naturalierne herfra.

Titlens fokusering på barnemoderen underbygges i de mange strofer, der er direkte henvendt til Dideriks moder og tilskynder hende til at opdrage sit barn til at blive en god kristen (fra strofe 5). På dette tidspunkt i Grundtvigs liv er han – også i lyset af, at han har været huslærer for Karl – optaget af, hvordan og hvornår den kristne børnelærdom kan eller skal bibringes barnet. I digtet forpligter han moderen på at være den, der åbner barnets øjne for Guds eksistens og den kristne lære: "Syng det, Søster! for din Søn" (strofe 14). Hermed kan man sige, at digtet også almengøres, idet alle mødre eller søstre i den kristne menighed bliver pålagt samme forpligtelse. At kærligheden til Gud netop skal synges eller fortælles ind i de små er en tanke, Grundtvig udvikler livet igennem i sine mange bibelkrøniker og bibelhistoriske salmer og sange.

Hvornår børn skal præsenteres for en kristen opdragelse, er et diskussionsemne i samtiden og i digtet. Nogle mener, at kristendommen først skal læres af børnene, når de har nået en vis modenhed. En generel opfattelse går ud på, at specielt de ældre skolebørn skal have indterpet den kristne børnelærdom i skolen, heriblandt Luthers *Lille katekismus* og Balles *Lærebog i den Evangelisk-christelige Religion, indrettet til Brug i de danske Skoler*. Samtidig var det et udbredt synspunkt i samtiden, at de mindre børns religiøsitet endnu var ubevidst, og at de endnu ikke havde evner til at opfatte og forstå kristendommens sandheder (se f.eks. Bugge 1965, s. 110 f.). Grundtvigs polemik mod begge disse synspunkter i samtiden ses eksplicit i strofe 7-8 og 10-11.

Form

Digtet består af 15 strofer. Hver strofe har 7 linjer, hvoraf de 6 første er rimende (krydsrim og parrim). Det leder opmærksomheden hen mod sidste linje, der således 'står uden rim-makker'. Grundtvig udnytter dette til at anbringe retoriske spørgsmål eller prægnante udsagn i sidste linje, der netop får eftertryk ved ikke at følges af en rimende verslinje.

* Digtet vil kunne synges, men hverken i Zinks *Koral-Melodier 1801* eller Thuners *Dansk Salme-Leksikon: Haandbog i dansk Salmesang* findes netop denne specielle opbygning med trokæiske firslagsrækker i de første seks linjer og tre trokæer i den sidste, rimløse linje.